

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/-LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	M	Jestem malutkim ssakiem, ale mam wielkie skrzydła. Są ponad 4 razy dłuższe niż moje ciało! Mam też długie, brązowo-czarne futerko i szpiczaste, szerokie uszy. Najbardziej lubię latać nocą po lesie i jeść motyle. Dni spędzam w różnych kryjówkach: szczelinach pni, pod odstającą korą, ale też w pęknięciach ścian waszych domów. Zimą możecie mnie znaleźć w jaskiniach lub w chłodnych podziemiach fortów.	
2	kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	A	Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczolę jadową, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.	
3	koza pospolita <i>Cobitis taenia</i>	F	Moje imię mylnie sugeruje, że jestem ssakiem, jednak mój prawdziwy kuzyn to karp. Mam szary grzbiet pokryty ciemnymi plamkami oraz obronne, ruchome kolce w okolicy oczu. Żyję w rzekach, stawach i jeziorach, szczególnie tych o piaszczystym lub kamienistym dnie. Lubię zagrzebywać się w podłożu tak, że widać tylko moje oczy i płetwę ogonową. Mam wtedy świetną kryjówkę, by polować na larwy owadów, mięczaki oraz robaki. W Polsce jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową.	
4	żółw błotny <i>Emys orbicularis</i>	R	Jestem niedużym, ale długowiecznym, powolnym gadem. Mój karapaks (muszla) jest oliwkowo-brązowy i pokrywany go gładkie, regularne rogowe tarcze. Mam pomarańczowe lub żółtawe oczy. Zamieszkuję gęsto zarośnięte i trudno dostępne zbiorniki oraz małe ciekły wodne. Tam spędzam większość czasu, poluję i wychowuję potomstwo. Na brzeg wychodzę, żeby się wygrzewać na słońcu, a nasze samice - żeby złożyć jaja. Zimuję zagrzebany głęboko w mule na dnie zbiornika wodnego przez około 5 miesięcy. Kiedyś mieszkalem w całej Polsce, a teraz tylko w rzadkich miejscach i ludzie mnie chronią, żeby nie wyginął.	
5	wydra europejska <i>Lutra lutra</i>	M	Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardlem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich siostr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.	
6	modraszek nausitous <i>Maculinea nausithous</i>	I	Jestem drapieżnym kuzynem czerwończyka nieparka. Mam szczególne wymagania względem miejsca, w którym składam swoje jaja. Wybieram najwyższe kwiatostany tylko jednego gatunku - krwiciągu lekarskiego, który rośnie w pobliżu domu mrówek z rodzaju wścieklica. Moje skrzydła mogą być z wierzchu ciemnoniebieskie (samiec) lub czarnobrunatne (samica). Od spodu są brunatne z 1 rzędem białych obwiedzionych, czarnych plamek. Żyję głównie na wilgotnych łąkach i torfowiskach w południowej części Polski. W niektórych krajach Europy zupełnie wyginęłam.	

7	modraszek telejus <i>Maculinea teleius</i>	I	Jestem latającym drapieźnikiem. Składam jaja na krwiściagu lekarskim, który rośnie blisko mrowiska wścieklic. Na kwiatostanach żeruję jako gąsienica, a potem spadam na ziemię i udaję jajo mrówek. Wścieklice adoptują mnie, a ja podstępnie zajadam się ich jajami i larwami, dopóki nie stanę się dorosłym owadem. Moje skrzydła są jasnoniebieskie z czarnym brzegiem (samiec) lub czarnobrunatne (samica). Od spodu mają barwę szarobrązową z 2 rzędami czarnych plamek o białym brzegu. Mieszkam w centrum i na południu Polski, tylko w czystych miejscach, więc ludzie uważają mnie za wskaźnik dobrego stanu zachowania środowiska. W Europie jestem gatunkiem ginącym.	
8	nocek łydkowłosa <i>Myotis dasycneme</i>	M	Jestem nocnym ssakiem latającym z kosmatym futrem. Mój grzbiet jest wyraźnie ciemniejszy od jasnego brzucha. Mam ciemny i szeroki pyszczek, ciemne uszy oraz bardzo duże stopy. Żywię się owadami: głównie muchówkami, wodnymi chrząszczami i chruścikami. Możecie mnie spotkać przy dużych zbiornikach wodnych, zarówno wody stojącej jak i płynącej. Tam poluję, chwytając ofiary znad samej tafli. Latem mieszkam na strychach budynków, czasem w skrzynkach lęgowych, dziuplach drzew i szczelinach mostów. Na zimę przenoszę się do jaskini, piwnic i starych fortów. W Polsce jestem uważany za gatunek rzadki i zagrożony.	
9	nocek duży <i>Myotis myotis</i>	M	Jestem nocnym ssakiem latającym. Spośród moich braci wyróżniam się dość znaczną wielkością i owalnym kształtem uszu. Na grzbiecie mam szarobrązowe lub brązowe futerko, a mój brzuszek jest biały. Mieszkam w południowo-zachodniej części Polski, najczęściej obok was – ludzi: na dużych strychach, w wieżach kościelnych czy w innych budowlach. Nocą wylatuję na żer do lasów z ubogim podszytem, na świeżo skoszone łąki lub do starych sadów. Zimą przenoszę się do piwnic, fortów albo jaskiń, w których nie ma ujemnych temperatur. Tam smacznie śpię aż do kwietnia.	
10	traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	A	Jestem płazem ogoniastym, który może żyć zarówno w wodzie, jak i na lądzie. Lubię zbiorniki wodne o mulistym dnie i silnie zarośnięte roślinnością. Są one idealne do złożenia i ukrycia moich jaj, z których wylęgają się kijanki. Jako dorosły płaz mam brązowe lub czarne ciało z plamkami i brodawkami, 4 palce u łap przednich oraz 5 - u tylnych. Nie mam pazurów, za to przeciwnika ugryzę dwoma rzędami zębów. Mam też szczególną zdolność odtwarzania utraconych w walce kończyn lub ogona.	

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC

mopek

kumak nizinny

koza pospolita

żółw błotny

wydra europejska

modraszek nausitous

modraszek telejus

nocek łydkowłosy

nocek duży

traszka grzebieniasta

1. Jestem malutkim ssakiem, ale mam wielkie skrzydła. Są ponad 4 razy dłuższe niż moje ciało! Mam też długie, brązowo-czarne futerko i szpiczaste, szerokie uszy. Najbardziej lubię latać nocą po lesie i jeść motyle. Dni spędzam w różnych kryjówkach: szczelinach pni, pod odstającą korą, ale też w pęknięciach ścian waszych domów. Zimą możecie mnie znaleźć w jaskiniach lub w chłodnych podziemiach fortów.

2. Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.

3. Moje imię mylnie sugeruje, że jestem ssakiem, jednak mój prawdziwy kuzyn to karp. Mam szary grzbiet pokryty ciemnymi plamkami oraz obronne, ruchome kolce w okolicy oczu. Żyję w rzekach, stawach i jeziorach, szczególnie tych o piaszczystym lub kamienistym dnie. Lubię zagrzebywać się w podłożu tak, że widać tylko moje oczy i płetwę ogonową. Mam wtedy świetną kryjówkę, by polować na larwy owadów, mięczaki oraz robaki. W Polsce jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową.

4. Jestem niedużym, ale długowiecznym, powolnym gadem. Mój karapak (muszla) jest oliwkowo-brązowy i pokrywają go gładkie, regularne rogowe tarcze. Mam pomarańczowe lub żółtawe oczy. Zamieszkuję gęsto zarośnięte i trudno dostępne zbiorniki oraz małe ciekły wodne. Tam spędzam większość czasu, poluję i wychowuję potomstwo. Na brzeg wychodzę, żeby się wygrzewać na słońcu, a nasze samice - żeby złożyć jaja. Zimuję zagrzebany głęboko w mule na dnie zbiornika wodnego przez około 5 miesięcy. Kiedyś mieszkalem w całej Polsce, a teraz tylko w rzadkich miejscach i ludzie mnie chronią, żebym nie wyginął.

5. Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardlem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich sióstr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.

6. Jestem drapieżnym kuzynem czerwończyka nieparka. Mam szczególne wymagania względem miejsca, w którym składam swoje jaja. Wybieram najwyższe kwiatostany tylko jednego gatunku - krwiściagu lekarskiego, który rośnie w pobliżu domu mrówek z rodzaju wścieklica. Moje skrzydła mogą być z wierzchu ciemnoniebieskie (samiec) lub czarnobrunatne (samica). Od spodu są brunatne z 1 rzędem biało obwiedzionych, czarnych plamek. Żyję głównie na wilgotnych łąkach i torfowiskach w południowej części Polski. W niektórych krajach Europy zupełnie wyginąłem.

<p>7. Jestem latającym drapieżnikiem. Składam jaja na krwiściągu lekarskim, który rośnie blisko mrowiska wścieklic. Na kwiatostanach żeruję jako gąsienica, a potem spadam na ziemię i udaję jajo mrówek. Wścieklice adoptują mnie, a ja podstępnie zajadam się ich jajami i larwami, dopóki nie stanę się dorosłym owadem. Moje skrzydła są jasnoniebieskie z czarnym brzegiem (samiec) lub czarnobrunatne (samica). Od spodu mają barwę szarobrązową z 2 rzędami czarnych plamek o białym brzegu. Mieszkam w centrum i na południu Polski, tylko w czystych miejscach, więc ludzie uważają mnie za wskaźnik dobrego stanu zachowania środowiska. W Europie jestem gatunkiem ginącym.</p>	<p>8. Jestem nocnym ssakiem latającym z kosmatym futrem. Mój grzbiet jest wyraźnie ciemniejszy od jasnego brzucha. Mam ciemny i szeroki pyszczek, ciemne uszy oraz bardzo duże stopy. Żywię się owadami: głównie muchówkami, wodnymi chrząszczami i chruścikami. Możecie mnie spotkać przy dużych zbiornikach wodnych, zarówno wody stojącej jak i płynącej. Tam poluję, chwytając ofiary znad samej tafli. Latem mieszkam na strychach budynków, czasem w skrzynkach lęgowych, dziuplach drzew i szczelinach mostów. Na zimę przenoszę się do jaskini, piwnic i starych fortów. W Polsce jestem uważany za gatunek rzadki i zagrożony.</p>
<p>9. Jestem nocnym ssakiem latającym. Spośród moich braci wyróżniam się dość znaczną wielkością i owalnym kształtem uszu. Na grzbiecie mam szarobrązowe lub brązowe futerko, a mój brzuszek jest biały. Mieszkam w południowo-zachodniej części Polski, najczęściej obok was – ludzi: na dużych strychach, w wieżach kościelnych czy w innych budowlach. Nocą wylatuję na żer do lasów z ubogim podszytem, na świeżo skoszone łąki lub do starych sadów. Zimą przenoszę się do piwnic, fortów albo jaskiń, w których nie ma ujemnych temperatur. Tam smacznie śpię aż do kwietnia.</p>	<p>10. Jestem płazem ogoniastym, który może żyć zarówno w wodzie, jak i na lądzie. Lubię zbiorniki wodne o mulistym dnie i silnie zarośnięte roślinnością. Są one idealne do złożenia i ukrycia moich jaj, z których wylęgają się kijanki. Jako dorosły płaz mam brązowe lub czarne ciało z plamkami i brodawkami, 4 palce u łap przednich oraz 5 - u tylnych. Nie mam pazurów, za to przeciwnika ugryzę dwoma rzędami zębów. Mam też szczególną zdolność odtwarzania utraconych w walce kończyn lub ogona.</p>

Projekt finansowany z:

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. www.globalna.ceo.org.pl